

A VADKÁRKUTATÓ

Interjú Dr. Bleier Norberttel

A SZAKDOLGOZATÁT, MAJD KÉSŐBB A DOKTORI ÉRTEKEZÉSÉT IS VADKÁR TÉMÁBAN KÉSZÍTETTE, FOLYAMATOSAN RÉSZT VETT A VADKÁRRAL KAPCSOLATOS KUTATÁSI PROGRAMOKBAN, MINDEMELLETT A SZENT ISTVÁN EGYETEM VADVILÁG MEGŐRZÉSI INTÉZETÉNEK ADJUNKTUSAKÉNT (TÖBB MÁS SZAKMAI DISZCIPLÍNA MELLETT) ÉVEKEN KERESZTÜL OKTATTA A HALLGATÓKNAK A „VADKÁR-MEGELŐZÉS ÉS -BECSLÉS” ÉS „VADÁSZATI KÁR- ÉS ÉRTÉKBECSLÉS” TÁRGYAKAT.

- *Miért választotta ezt a kérdéskört a diplomamunkájához, illetőleg a disszertációjához?*

- Édesapám és nagyapám Karapancsán voltak hivatásos vadászok, és ott (sok más vadászterülethez hasonlóan) a 90-es évek elején egyre jelentősebb problémává vált a mezőgazdasági vadkár. Így már gyerekként nap mint nap találkoztam ezzel a jelenséggel, hiszen akkoriban rendkívül sok időt töltöttem a munkáját végző apukámmal, a területellenőrzéstől a vadkárelhárító vadászatokig. Később mindez talán egyfajta tudatalatti motivációt is jelenthetett a tudományos pálya témaválasztásakor. Engem alapvetően mindig is két terület érdekelt leginkább, ez pedig az ökológia és az ökonómia. A valamikori gödöllői vadgazdálkodási szakmérnökképzés rendkívül erős ökológiai szemléletet tanított, ami az én esetemben termékeny talajra talált, és a tananyagok mellé olvasott számos ökológiai és evolúcióelméleti szakanyaggal együtt kellőképpen megágyazott a kutatói gondolkodás és munka utáni vágyamnak. Az ökonómia iránti érdeklődésem miatt egyrészt a doktori tanulmányaimmal párhuzamosan végeztem a Budapesti Corvinus Egyetem mérnök-közgazdász képzésén, másrészt szinte kézenfekvő kutatási irány volt a vadkár, azon belül is a mezőgazdasági vadkár témaköre, hiszen „izgalmas” metszéspontját adja az ökológia és az ökonómia területének.

- *Rendelkezésre állt megfelelő szakirodalmi háttér?*

- A vadkár problémaköre az elmúlt százhusz évben a hazai vadászati-vadgazdálkodási szakirodalomban rendszeresen megjelenve, örökzöld témaként mindig visszatérve, óriási mennyiségű szakcikket, olvasói levelet és egyéb írásos anyagokat generált. Tudományos alaposságú munka ugyanakkor nagyon kevés volt, ezek többsége is inkább a különböző vadriasztószerek tesztelésével, kárérzékenység vizsgálatokkal, villanypásztor kísérletekkel foglalkozott, nem pedig adatbázis-elemzéssel (megjegyzem, az akkori körülmények között ez nehézkes is lett volna), vagy olyan jellegű terepi kutatásokkal, amelyeket mi is elkezdtünk, illetve külföldi kutatók már évtizedek óta folytattak. Tudományos szempontból a külföldi munkák jelentős szakirodalmi bázist jelentettek főleg Észak-Amerikában, de a világ számos más táján folytak, folynak az ember-vadvilág konfliktusaival,

köztük a mezőgazdasági károkozással kapcsolatban kutatások. Mondhatnám, világszerte ismert „darabról” van szó, csupán a szereplők (az állatfajok és a kultúrnövényfélések) különbözőek. Noha ez sem mindig igaz, mert például a vaddisznó és a kukorica majdnem minden kontinensen „főszereplő”.

- *Mi volt a tulajdonképpeni célja a dolgozatoknak?*

- Célja alapvetően a dolgozatokat megelőző kutatásoknak volt, a disszertáció és az eredményekből született, születő publikációk már csak a végső lépései az elvégzett munkának. Természetesen nem elhanyagolható a jelentősége ezeknek sem, hiszen a tudományos munka valódi fokmérője az, amikor az eredményeket olyan - tőlünk független, elsősorban külföldi kiadású és angol nyelvű - tudományos folyóiratban jelentetjük meg, ahol több, a szakterületet jól ismerő lektor előtt kell minden egyes apró momentumot bizonyítanunk és állításainkat megvédenünk. Enélkül Gödöllőn például nem lehet tudó-

mányos fokozatot szerezni, és ez komoly feladat elé állítja a doktorandusz hallgatókat. Az elvégzett munkák gyakorlati megközelítésű célkitűzése röviden az volt, hogy azokat a korábbi, döntően tapasztalati úton kialakult vélekedéseket, szakmai állításokat, amelyek a vadkár alakulása kapcsán megfogalmazódtak, a rendelkezésre álló adatbázisok alapján ellenőrizzük, illetve ha indokolt, akkor újabbakat is teszteljünk. Például, hogy valóban csak a vadállomány befolyásolja-e a kár alakulását? Egyáltalán van-e összefüggés az állománysűrűség és keletkező kár mértéke között? Emellett kíváncsiak voltunk arra is, hogy a vad által okozott kár térben és időben hogyan alakul egy-egy konkrét tábla esetében. Ennek feltárásához részletes terepi vizsgálatokat végeztünk.

- Konkrétan hogyan zajlottak a terepi vizsgálatok?

- Az ország több területén folytattunk adatgyűjtéseket, így Somogy és Bács-Kiskun megyében, de később Baranyában, Pest, illetve - apróvadas élőhelyen - Jász-Nagykun-Szolnok megyében is. Döntően kukoricatáblákat vizs-

gáltunk, ugyanis országos viszonylatban a legjelentősebb kártételek ebben a kultúrában keletkeznek. Vetéstől az aratásig, a legjelentősebb változást jelentő fenológiai fázisokban, azonos módszertan szerint gyűjtöttük az adatokat. Rögzítettük, hogy milyen vadfaj, milyen típusú és külalakú károsítást, a növény melyik részén okozott. Azt pedig, hogy térben hol történtek a károsítások, GPS koordinátákkal is külön archiváltuk.

- Milyen eredmények születtek a terepi vizsgálatokon?

- Többé-kevésbé az előzetes várakozások igazolódtak. Így nem volt meglepő, hogy a károsítás a táblán belül az erdőtől távolodva exponenciálisan csökkent, azaz a kár túlnyomó része az erdőtől mért 300 méteres sávon belül következett be. A táblák belső részein a vaddisznó által látványosan letarolt foltok jelentette kármennyiség összességében jelentősen elmaradt a táblák szegélyterületein keletkezőkhöz képest. A növény fejlődése során szépen lekövethető volt a vaddisznó és a gímszarvas által okozott kár aránya, ugyanis az általuk okozott kárformák jól azonosíthatók. A vetést követően a vaddisznó túráskára jelentkezik elsőként, ezt követően a zöld növényi részek fogyasztásával a szarvas dominált, majd teljes éréskor jelenik meg ismét a vaddisznó is, illetve a teljesérés fázisában a vaddisznó okozott több kárt. Természetesen ezek a jellemzők a vizsgált helyszín adottságai között érvényesek, így más területeken, ahol adott esetben más az előforduló vadfajok aránya, a megfigyelt arányok is módosulhatnak.

- Mennyire illeszkedtek ezek az eredmények a már rendelkezésre álló adatbázisok elemzése során kapottakhoz?

- Nagyon jól harmonizáltak vele, ugyanis a nagyléptékű összefüggés-vizsgálat a gímszarvas és a vaddisznó állománysűrűségének jelentőségén túl rámutatott arra, hogy a kukorica vetésterületének meghatározó a szerepe, továbbá az élőhelyek szerkezete, mozaikossága döntő fontosságú. Konkrétan az egységnyi szántóterületre jutó erdőszegély-hossz, mint kulcsfaktor jelent meg, ezt pedig egyértelműen megerősítette a kár alakulásának erdőszegély távolságától való függése. Tulajdonképpen két azonos erdőszűrségű és vadsűrűségű, azonos természetes táplálékkínálatú és azonos mezőgazdasági kultúrnövény kínálatú területet alapul véve és minden egyéb tényezőt is azonosnak tekintve, csupán egyetlen különbséget engedve, miszerint az erdő az A területen egy összefüggő tömbben található, míg a B területen mozaikosan, szabdaltszerűen mutatva volt tapasztalható. Ez az egyetlen eltérés a két terület között a keletkező vadkár mértékében akár nagyságrendi különbséget eredményezhetett.

- Ebből az is következik, hogy nem feltétlenül a vadlétszám vagy a vadsűrűség felelős a vadkárért. Akkor mégis miért emelkednek évről-évre a hasznosítási tervszámok?

- Az emelések egyik mozgatórugója az a konfliktusforrás-csomag, ami a nagyvadállományhoz kötődik (autóvad ütközés, belterületi nagyvadjelenlét, erdei és mezőgazdasági vadkár). A mezőgazdasági vadkár alakulásánál maradvány, az tény, hogy egy területen nem egyedül a vadállomány nagysága alakítja a kár mértékét. Azonban az is tény, hogy a vadgazdálkodónak sajnos nem nagyon van más tényezőre közvetlen ráhatása, azaz a termények piaci árát nem tudja befolyásolni, a vetésszerkezetbe kevés beleszólása van és az élőhely térbeli struktúráját

sem tudja érdemben megváltoztatni, vagyis szinte az egyetlen eszköze a létszámcsökkentés. Persze, ott van még az a számos gyakorlati praktika, ami a megelőzés- és védekezés tárházát jelenti, továbbá ahol a földtulajdonosok vagy földhasználók és a vadászatra jogosult között jó a kapcsolat, ott általában kompromisszumos megoldások születnek, és a rendszer működik.

- Ön személy szerint minek tulajdonítja, hogy folyamatosan növekszik a vadkár?

- Azért én ennél árnyaltabban fogalmaznék, mert bár a térített mezőgazdasági vadkárösszegek alakulását figyelve, kétségtelenül nagymértékű növekedés látható a kilencvenes évek óta, azonban ha ebből kivesszük az árváltozások hatását, akkor csupán egy enyhén hullámozó, de jobbra stagnáló állapot látható. Ha ehhez hozzávesszük, hogy az elmúlt 25-30 év során a vaddisznó és esetenként a gímszarvas is jelentős területeket hódított meg, vagyis potenciálisan ma már nagyobb területen okozhatnak kárt, akkor a vadkár növekedéséről összességében nem beszélhetünk. Ugyanakkor az adatokból az is kiolvasható, hogy a vaddisznó terjeszkedése nyomán egy-egy térségben a vadkárhelyzet fokozódik. Másrészről a vadkár megítélése kapcsán fontos tudni, hogy nem minden jelenik meg a hivatalos statisztikában, illetve az egész problémának van egy érzelmi oldala is. Többek között ezt is vizsgáltuk a közelmúltban, a Nemzeti Agrárgazda-

sági Kamara és Vadvilág Megőrzési Intézet közös kérdőíves felmérésében.

- Várható esetleg a közeljövőben valamilyen „forradalmi áttörés” a vadkárfronton?

- Úgy gondolom, mindenképpen komoly előrelépés a vadászati törvény e témakört érintő módosítása, amelyben a földhasználók (és vadászatra jogosultak) számára előírt kötelezettségek tekintetében az előző szabályozáshoz képest érdemi változás látható. A rendezett és világos jogi környezetben túl azonban rendkívül fontos volna

fővadászi pozícióba. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy hátat fordít a tudományos munkának?

- Nem szeretnék teljesen kivonulni a tudományos életből, például továbbra is témavezetője vagyok, noha már csak mint külső konzulens, Kovács Imre doktorandusz hallgatónak, aki a vadkárbecslés módszertani kérdéseit vizsgálja. A kutatás továbbra is komoly motivációt jelent számomra, ha időm és energiám engedi, valamilyen szinten továbbra is részt veszek vadbiológiai tudományos munkákban. A táj-

NEM EGYEDÜL A VADÁLLOMÁNY NAGYSÁGA ALAKÍTTJA A KÁR MÉRTÉKÉT...

a vadkárrel kapcsolatos kutatások célzott támogatása, ugyanis e tekintetben az elmúlt évtizedekben nem „lobogott a zászló”. Indokolt lenne feléleszteni a különböző vadriasztó anyagok kísérleti alkalmazásait, illetve mivel maga a probléma egy többtényezős összetett rendszer, ezért „tesztüzem” beállításával gazdálkodói léptékben lenne lehetőség a különféle kezelési megoldások ellenőrzésére, a létszám-manipulációtól kezdve az élőhely-fejlesztésen, elterelő etetésen, vetésszerkezet optimalizáláson keresztül, a legkülönbözőbb védekezési technikák alkalmazásáig.

- Egyetemi adjunktusból és oktatóból a közelmúltban „átnyergelt” tájegységi

egységi fővadászok munkaköri leírásában egyébként szerepel az oktatási intézményekkel, illetőleg tudományos műhelyekkel történő együttműködés, ugyanakkor nyilvánvalóan főként a tájegységi fővadászi feladataimra koncentrálok majd. A jogosultakkal való napi kapcsolattartás sok olyan gyakorlati kérdést és problémát hozhat a felszínre - egyebek mellett a vadkárrel összefüggésben is - amelyekre egy-egy helyi szinten elvégzett kis vizsgálat találmányunk megoldást, vagy éppen megalapozhatunk a szélesebb gyakorlat számára is hasznos útmutatást, javaslatot...

Wallendums Péter

Barátok:
Fellow's Sandwich
and Burger - burgerek
Áts Pincészet - borok
Vitéz Kürtös - desszert

Zene:
ZAPPROZSEC
MONGOOZ
and the magnet

05.27.
BOCK PINCE

Információ:
hotel.bock.hu